

S SPREJETJEM PREDLOGA NOVELE ZUOPP-1 POSLANKE JASNE MURGEL, BO DRŽAVA KONČNO POSTALA ODZIVNA ZA ZAGOTAVLJANJE PRAVICE DO ENAKOPRAVNEGA ŠOLANJA OTROK Z AVTIZMOM

Javno stališče Zveze NVO za avtizem Slovenije

Otrokom z avtizmom so v državi Sloveniji že leta **kršene človekove pravice** do enakopravnega šolanja.

Država Slovenija po obstoječem **Zakonu o usmerjenju otrok s posebnimi potrebami** (ZUOPP) otrokom z avtizmom ne omogoča spremljevalca, s čimer pravno gledano kot članica EU s trenutno zakonodajo krši človekove pravice.

Nekateri otroci z avtizmom potrebujejo v vrtcu in v šoli spremljevalca, kar pa jim sedanji ZUOPP ne zagotavlja. Skladno z ZUOPP jim je lahko z **odločbo o usmerjanju**, ki jo izda Zavod RS za šolstvo, dodeljen le začasni spremljevalec, ki pa ni stalna oseba. Delovno mesto ni sistemizirano, kar v praksi pomeni, da otroka včasih spremlja ena oseba, drugič druga, največkrat pa nihče.

Spremljevalec je za otroka z avtizmom **življenjska potreba**, ki mu omogoča zagotavljanje pravice do šolanja in enakovrednega vključevanja v družbo.

V Zvezi NVO za avtizem Slovenije si že vrsto let prizadevamo za spremembo ZUOPP, ki bi otrokom z avtizmom pravno omogočal pridobitev stalnega spremljevalca.

Na nujno zagotavljanje te potrebe že vrsto let opozarjajo **strokovnjaki, učitelji in starši**. Ker otroci z avtizmom nimajo spremljevalca, jih nekatere šole izključujejo, starši so prisiljeni v šolanje otroka na domu, zapuščajajo službe in pritiskov ne zmorejo tako otroci kot starši in tudi učitelji. Na našo Zvezo se zatekajo številne matere otrok z avtizmom v solzah in stiskah za prihodnost svojih otrok in prosijo za pomoč in nasvet, kako lahko pridobijo spremljevalca za svojega otroka z avtizmom. Zdaj jim ta zakonsko ne pripada, čeprav člani Komisije za usmerjanje pogosto v **strokovno mnenje zapišejo, da bi ga otrok potreboval**.

POMEMBEN PREMIK NA BOLJE OMOGOČA PREDLOG POSLANKE JASNE MURGEL

Pomemben premik, da se država Slovenija – po dolgoletni ignoranci - končno začne odzivati in urejati zakonsko pravico do zagotavljanja spremljevalca otroku z avtizmom, predstavlja

predlog novele Zakona o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami (ZUOPP-1), ki ga predlaga poslanka Jasna Murgel.

Ena izmed najpomembnejših sprememb, ki se predlaga v ZUOPP-1, je **pravica do spremljevalca za vse otroke s posebnimi potrebami** – torej tudi za otroke z avtizmom - ki takšnega spremljevalca potrebujejo v vrtcu ali šoli.

Do sedaj je bil pravni kamen spotike »**začasni ali stalni spremljevalec**«. Predlog novele ZUOPP-1 poslanke Jasne Murgel vsebuje **odlično pravno rešitev**, ko odpravi ločevanje med **stalnimi** spremljevalci za gibalno ovirane otroke in **začasnimi** spremljevalci za druge otroke (torej za otroke z avtizmom). **VSI** otroci s posebnimi potrebami naj bi po predlogu novele dobili pravico do spremljevalca – torej tudi otroci z avtizmom. **To je pravna podlaga, ki vliva novo upanje za svetlejšo prihodnost otrok z avtizmom.**

Otroci z avtizmom potrebujejo spremljevalca z dodatnimi znanji s področja poznavanja in razumevanja avtizma ter poznavanja strategij za delo z otroki (strategije za obvladovanje neustreznega vedenja, strategije za strukturiranje okolja in nalog, strategije za spodbujanje komunikacije in interakcije...). Otroci potrebujejo ob sebi osebo, ki jih bo razumela (v stresnih situacijah poiskala vzrok nekega vedenja, jih zavarovala pred dodatnim stresom...). Spremljevalca potrebujejo zato, da je le-ta v pomoč učiteljem in drugim strokovnim delavcem pri razumevanju posebnosti otroka z avtizmom ter pri prilagajanju načinov dela z njim. Spremljevalca potrebujejo zato, ker otroci s spektroavtistično motnjo potrebujejo direktno, neposredno učenje socialnih in komunikacijskih spretnosti v realnih življenjskih situacijah z vrstniki in drugimi v šoli (kako vprašati nekoga, če bi se igral z menoj, kako prositi knjižničarja za pomoč pri iskanju določene knjige, ipd...). Spremljevalca potrebujejo zato, ker je velikokrat razlog za njihov neuspeh v zunanjih dejavnikih, ne pa v njihovih kognitivnih sposobnostih (potrebujejo nekoga, ki jim bo stvari prilagodil, opazil, razložil, jih spodbudil, ko bodo neuspešni in jim ponudil uspešne strategije). Spremljevalca potrebujejo zato, ker jih je potrebno na njim prilagojen način učiti spretnosti na področjih, ki niso zapisane v učnih načrtih. Spremljevalec tako zagotavlja otroku enake možnosti za učenje. Spremljevalec ima pomembno vlogo pri načrtovanju in organizaciji izobraževalnih in socialnointegracijskih dejavnosti otroka z avtizmom, katerih cilj je pripomoči k vključenosti in sožitju v širši skupnosti ter doseganje čim višje stopnje samostojnosti, neodvisnosti in socialne integracije.

Vloga spremljevalca otroka z avtizmom ni vezana zgolj na fizično pomoč, ampak na pomoč v socialni interakciji in komunikaciji, vključevanju v vodene aktivnosti, kot pomoč otroku pri reševanju problemov znotraj skupine, kot spremstvo v šolskih dejavnostih v in izven šole. Predlagamo, da so to osebe, ki majo dokončano najmanj V. stopnjo izobrazbe in opravijo dodatno izobraževanje iz avtizma, ki naj ga organizirajo pristojne državne ustanove, izvajajo

pa strokovnjaki z referencami in znanjem o avtizmu. Na izobraževanju morajo spremljevalci spoznati značilnosti otrok z avtizmom, kot tudi strategije za pomoč pri učenju in vključevanju v družbo.

Zaradi vseh navedenih argumentov v Zvezi NVO za avtizem Slovenije odločno podpiramo predlog novele Zakona o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami (ZUOPP-1), zlasti v tistem delu, ki se nanaša na spremljevalce otrok z avtizmom, saj pomembno prispeva k utiranju svetlejše prihodnosti za otroke z avtizmom. Poslanki Jasni Murgel se za njena prizadevanja iskreno zahvaljujemo.

Sandra Bohinec Gorjak, univ. dipl. komunik.
predsednica Zveze NVO za avtizem Slovenije

Sabina Korošec Zavšek, prof. def.
podpredsednica Zveze NVO za avtizem Slovenije